

izvirni znanstveni članek
prejeto: 2004-06-08

UDK 903:904(497.4-14)"637/652"

ARHEOLOŠKO GRADIVO IZ JAME NAD BREŽCEM ŠT. 5415 PRI PODGORJU, OBČINA KOPER

Maša SAKARA SUČEVIĆ

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1
e-mail: masa.sakara@zrs-kp.si

IZVLEČEK

Nabrano gradivo iz Jame nad Brežcem št. 5415 na Bržanijsko-kraškem robu opredeljuje obdobja od zgodnje bronaste do zgodnje železne dobe in rimsko obdobje. Keramični odlomki predstavljajo značilno gradivo jam in gradišč Tržaškega in matičnega Krasa ter Istre. Izstopa dvojni ročaj (ansa bifora) z ohranjenim delom ostenja bikoničnega lonca, ki predstavlja oblikovno posebnost na območju Caput Adriae.

Ključne besede: arheološki artefakti iz jame, naključne najdbe, bronasta doba, železna doba, rimska doba, dvojni vodoravni ročaj – ansa bifora

MATERIALE ARCHEOLOGICO PROVENIENTE DALLA GROTTA 5415 DI BREŽEC PRESSO PODGORJE, COMUNE DI CAPODISTRIA

SINTESI

Il materiale rinvenuto nella grotta 5415 a Brežec, sul ciglione carsico della Bersania, risale al periodo che va dalla prima età del bronzo all'inizio di quella del ferro e al periodo romano. Frammenti ceramici rappresentano il materiale tipico proveniente dalle grotte e dai castellieri della zona di Trieste, del Carso e dell'Istria. Spicca l'ansa bifora con frammento di vaso biconico, una forma peculiare nel Caput Adriae.

Parole chiave: artefatti archeologici provenienti da grotte, ritrovamenti casuali, età del bronzo, età del ferro, epoca romana, doppia ansa verticale – "ansa bifora"

Jama nad Brežcem s številko 5415 jamarskega kastrata leži na Bržanijsko-kraškem robu nad vasjo Brežec pri Podgorju (sl. 1). Dobro viden vhod v jamo se odpira 2,5 metra visoko v skalnati steni in je ovalne oblike: je 1,70 metra visok, do 1,40 metra širok. Vhodu sledi 7 metrov dolg rov podobne velikosti kot vhod. Stene in strop so skalnati, tla pa zemljena. Položno vzpenjajoči se rov vodi v prvo dvorano, ki je velika 3x7 metrov. Po petmetrskem dolgem hodniku se pride v drugo dvorano, ki je približno enako velika kot prva. Ob severozahodnem kotu se odpira vhod v raven položen rov, ki se po 12 metrih konča z oknom v steni. V severovzhodnem kotu pa je vhod v nizek, vzpenjajoč manjši rov. Na tem mestu se dviga kamin, ki pripelje v prvo dvorano (sl. 2).¹

V neposredni bližini je nekaj prazgodovinskih naselbin na vrhovih vzpetin in v jamah. Znana, čeprav neraziskana, so: gradišče Mojbrma nad Zazidom (Osmuk, 1979, 278),² gradišče Mozar pri Črnem kalu, Gradišče Marija Snežna, gradišče na Hribu Stena, Gradišče pri Podpeči in gradišče v Zanigradu. Jame z arheološkim gradivom pa so Jama v Ladhici oz. Jama v Valah, Bobalova jama oz. Jama velikih Podkovnjakov, Ločka jama (Stokin, 1997, 140–150).

Jamo nad Brežcem št. 5415 (v lit. tudi Br3) so prvič obiskali in evidentirali člani društva Jamarski odsek SPD Trst Bratoš Klavdijo, Sancin Izidor in Sancin Stojan leta 1984 ter ob tej priliki v prvi dvorani pobrali nekaj odlomkov keramike. V drugi dvorani pa so na majhni polici tik ob vhodu v manjši rov v severovzhodnem kotu našli zlatnik, dva velika srebnika in enajst majhnih srebnikov iz 13. in 14. stoletja. Vse skupaj so izročili Pokrajinskemu muzeju v Kopru (Župančič, 1990, 19–26).

Jama nad Brežcem št. 5415 sodi v skupino jam slovenskega in tržaškega Krasa, ki vsebuje gradivo od bronaste dobe do sodobnosti.³ V članku je predstavljeno gradivo, ki sta ga v Pokrajinski muzej Koper prinesla Daniel Božič in arheologinja Bojana Rozman. Ta je povedala, da je gradivo s površine jamskih tal in da v jamo zahajajo domačini ter iz nje odnašajo zlasti keramiko.⁴

Odlomki keramičnih posod okvirno izvirajo iz ar-

heoloških obdobjih bronaste dobe, železne dobe ter rimskega obdobja.

Posode na nizki nogi se na območju Caput Adriae prično pojavljati že v srednjem in poznem neolitikumu (Montagnari Kokelj, Crismani, 1997, 82, fig. 7: 49–50; 27: 247–248). Pogosteje pa jih je srečati ob koncu bronaste in na začetku železne dobe ter v zreli železni dobi.⁵ Dno manjše posode na nizki nogi (sl. 5: 12) je podobno neolitskim posodam na nogi, vendar se po fakturi v ničemer ne razlikuje od ostalega gradiva iz jame in ga zato umeščamo v obdobje od pozne bronaste dobe do zrele železne dobe.

S prehodom iz eneolitika v zgodnjo bronasto dobo so v jamah na Krasu zastopani odlomki posod, ki se jih vzporeja s klasično ljubljansko kulturo (Govedarica, 1988–1989, 401ss; Montagnari Kokelj, Crismani, 1996, 86s). Za to kulturo so značilni lonci s pokončnim plastičnim rebrom kot na sl. 6: 4 in večji lonci z ravno odrezanim pokončnim ustjem (sl. 5: 1; Montagnari Kokelj, Crismani, 1997, 86, fig. 9: 62; 36: 343; 47: 436; Cannarella, 1973–74, 75s, fig. 4: 3).

Izkopavanja na gradišču Monkodonja pri Rovinju kažejo, da se je poseljevanje gričev in gradnja t. i. kaštelirjev pričela že v mlajši stopnji zgodnje bronaste dobe (Hänsel et al., 1997, sl. 46). S srednjo bronasto dobo pa pride do povečane poselitve vzpetin v Istri in na Krasu, poseljene, najverjetneje le kot začasna bivališča, pa so tudi jame.⁶

Temu času se lahko pripiše predvsem s kanelurami okrašene odlomke ostenja ter tunelasti ročaj (sl. 6: 3). Okrasi plitkih, širokih kanelur v obliki koncentričnih krogov okrog bradavice (sl. 6: 5–6, 8) ter enake kanelure v različnih oblikah (sl. 6: 7, 9–10) so značilni za srednjo bronasto dobo. Na gradiščih Monkodonja in Gradac Turan so tovrstni okrasi, ki naj bi prišli iz Podonavja, uvrščeni v mlajši del srednje bronaste dobe.⁷ Nekoliko spremenjene so znane še v pozni bronasti dobi (Cardarelli, 1983, 94, tav. 17: 154; Mihovilić, 2001, 49s, sl. 42; Hänsel et al., 1999, 89, 91, 95, sl. 46).

Tunelasti ročaji (sl. 6: 3) naj bi bili značilnost t. i. kaštelirske,⁸ predvsem kulture srednje bronaste dobe.

1 Za podatke se avtorica članka zahvaljuje Franju Droleju z Inštituta za krasoslovje v Postojni. Opis dostopa do jame in opis ter načrt jame v celoti povzema po zapisniku gospoda Sancina Stojana iz Jamarskega odseka SPD Trst, dne 7. 4. 1984, in se mu na tem mestu zahvaljuje za dovoljenje za objavo.

2 Gradišče ima lepo oblikovano obzidje, vendar v notranjosti na površju ni moč zaznati prazgodovinske keramike (ustno Matej Župančič, kustos Pokrajinskega muzeja Koper).

3 Kronološko je skušal jame na podlagi številnega gradiva s pomankljivo dokumentacijo, opredeliti že Leben (1967, 77). V novejšem času vodi kritično revizijo jamskega gradiva s tega področja predvsem za obdobji neolitika in eneolitika Emanuela Montagnari Kokelj s sodelavci (Gilli, Montagnari-Kokelj, 1993; 1994; Montagnari-Kokelj, Crismani, 1997).

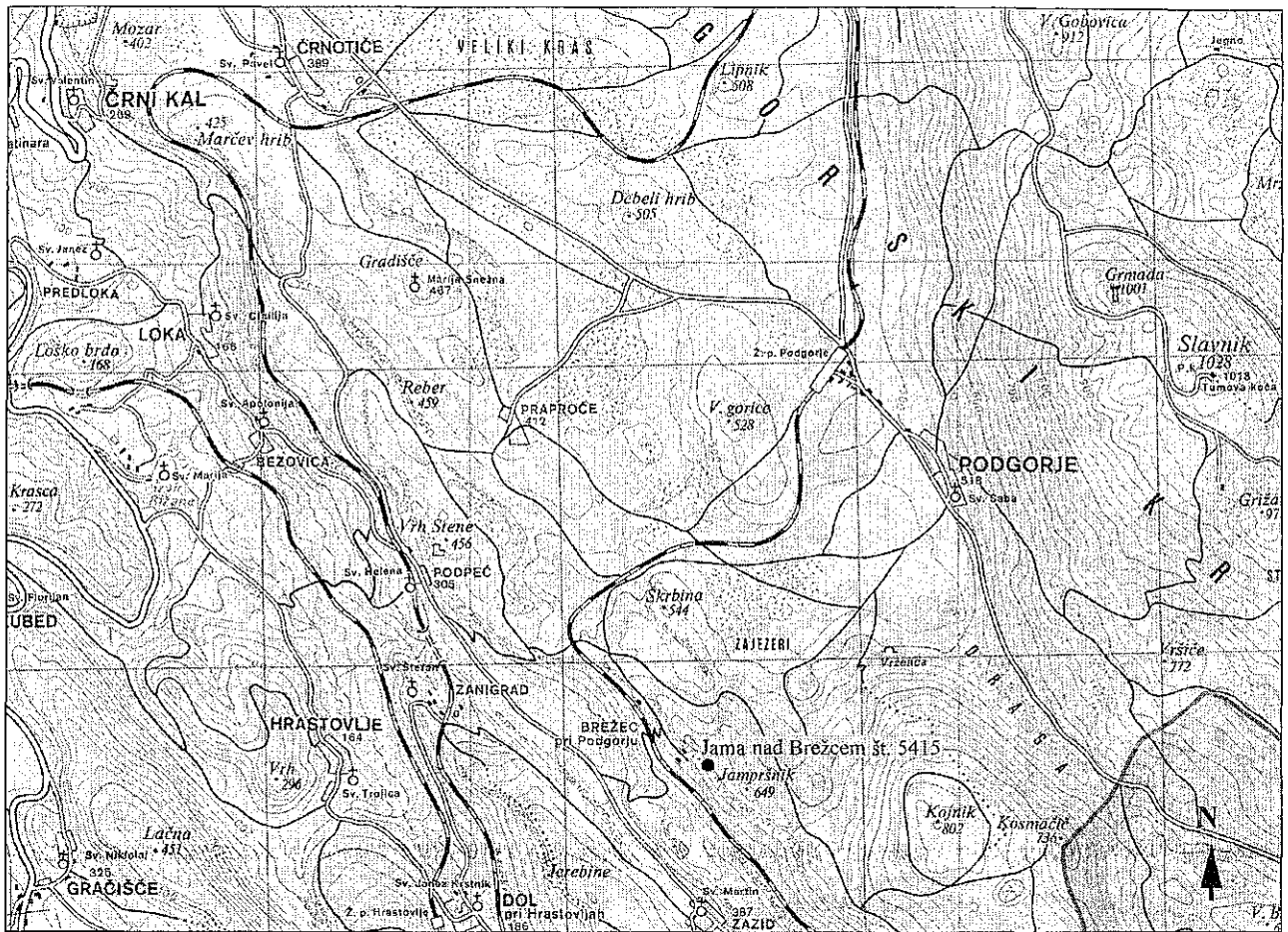
4 Avtorica članka se zahvaljuje Mateju Župančiču, da ji je omogočil obdelavo gradiva in za strokovno pomoč pri članku.

5 Castelliere C. Marchesetti v plasteh 2 in 3 (Stacul, 1972, 158, fig. 3: 10–11); grobišče S. Barbara pri Miljah (Montagnari Kokelj, 1996, tav. 1: 8; 3: 18); Duino (Maselli Scotti, Paronuzzi, 1983, 159, tav. 5: 5; Maselli Scotti, 1978–80, fig. 7: 11).

6 Poseljena naj bi bila Trogrla Pečina (Čović, 1983, 234). Povsem drugačna poselitvena slika pa se kaže na Krasu (Leben, 1967, 77; 1970, karta 2–3; 1971, 63ss; 1974, 243ss).

7 Čovićeva stopnja Istra III (Čović, 1983, 233–241), ki opredeljuje srednjo bronasto dobo je na podlagi podatkov, pridobljenih z izkopavanji na Monkodonji in Gradac-Turnu, razdeljena v starejši in mlajši del (Hänsel et al., 1999, 95).

8 O "kaštelirski" kulturi glej Gabrovec, Mihovilić, 1987, 293; Gabrovec, 1989, 117.

Sl. 1: Lega Jame nad Brežcem št. 5415 (Atlas Slovenije, M 1:50.000).

Fig. 1: Lay of Jama above Brežec no. 5415 (Atlas Slovenije, M 1:50.000).

Pojavljajo se na območju Furlanije, Tržaškega in Goriškega Krasa, Posočja in Notranjske v času od srednje bronaste do starejše faze pozne bronaste dobe (Svetličič, 1997, 52; Cardarelli, 1983, 94s, tav. 19: 100; 20: 99; Lonza, 1973–74, fig. 6: 15, 21). V pozni bronasti dobi jih zasledimo tudi v Trentinu in v Benečiji, kjer so običajno pripeti na trebuh velikih trebušastih posod brez vratu, z rahlo izvihanim ustjem (Bagolan, Leonardi, 1998, fig. 6: 1; Padova Prae., 1976, tav. 2: 4; 4: 2, 3). Istočasno se pojavljajo v Istri, in sicer na ostenju velikih skled z izvihanim ustjem tipa 52b in 52c po Sakara Sučević (2004, 87s, sl. 11; Mihovilič, 2001, 49s).

Iz srednje bronaste dobe je verjetno tudi odlomek ostenja trebušaste skodele z vodoravnimi kanelurami na ramenu (sl. 6: 2). Oblikovno in ornamentalno ustreza

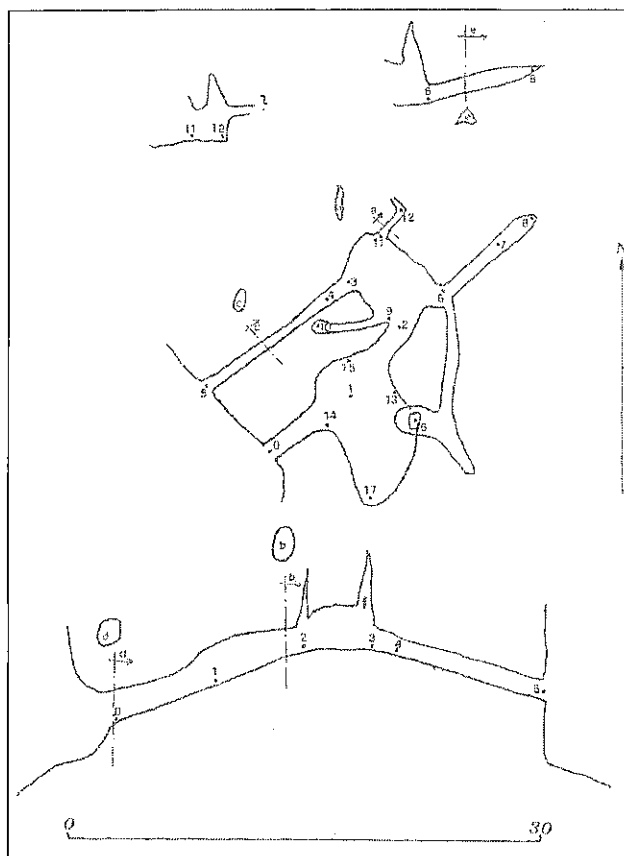
tipu 90B po Cardarelliju (1983, 93s, tav. 17: 90B).

V pozno bronasto in pričetek železne dobe se lahko uvrsti velike lonce z ravnimi fasetami na notranji strani izvihanega ustja, tipa 81 po Sakara Sučević (sl. 4: 1–2, 5; 2004, 137s, sl. 14).⁹ Najpogosteje nastopajo na severnem delu Istre v kontekstih pozne bronaste in zgodnje železne dobe.¹⁰ Takšni veliki lonci predstavljajo podonavski žarnogrobiščni element (Müller-Karpe, 1959, Abb. 23: 38).¹¹ V obdobju pozne bronaste dobe (Ha A–Ha B stopnje po srednjeevropski kronološki shemi) so te vrste lonci razširjeni na širokem območju od Bosne, Like, celotnega slovenskega ozemlja, prek Istre do tržaškega Krasa in zahodne Furlanije (Marič, 1964, 25, t. 2: 1–3, 9–10, 14, 17; Benac, 1959, 40s, t. 17: 1; 18: 5; Govedarica, 1982, 121s, 129–131, 153, t. 7: 2; 16: 12; Čovič,

9 Ustje lonca (sl. 3: 3) na notranji strani nima ravnih faset, vendar je oblikovno zelo podobno ustju s fasetami s Srmina (Svetličič, 1997, t. 27: 8) in ga zato uvrščamo med velike lonce s fasetami.

10 Brežec (Vitri, Steffé De Piero, 1977, tav. 32: 10); Smin (Svetličič, 1997, t. 27: 7; 39: 18); Kaštelir pri Novi vasi (Sakara Sučević, 2004, t. 27: 488, 490); Štramar (Mizzan, 1997, tav. 7: 3) Gradac-Turan (sl. 29: 6) (Mihovilič, 1997, t. 9A: 2).

11 Brinjeva gora (Müller-Karpe, 1959, fig. 23: 38; 22: 24); Ormož (Lamut, 1988–89, t. 2: 7; 13: 6, 11)

Sl. 2: Jama nad Brežcem št. 5415; tloris in prerez (Sancin, 1984).

Fig. 2: Jama above Brežec no. 5415; ground plan and cross-section (Sancin, 1984).

1979, 34, sl. 12: 2–5, 7–10; Drechsler-Bižić, 1970, 101, 113, t. 3: 7; 6: 4–5; 8: 13, 15; Pettarin et al., 1996, 356, fig. 8: 6, 10; Vitri et al., 1991, fig. 8: 4; Leben, 1991, t. 1: 9, 10, 11).

Odlomek ostenja skleda z vtisi nohtov pod klekom (sl. 6: 1) najverjetneje sodi v pozno fazo pozne bronaste dobe in začetek železne dobe. Oblikovno je odlomek podoben skledam tipa 12a po Sakara Sučević, ki so značilne za severni del Istre in jih v ta čas umešča okras izveden v tehniki vtiskovanja psevdovrvice (2004, 79, sl. 11).

Na prehod pozne bronaste v zgodnjo železno dobo se lahko uvrsti tudi dvojni vodoravni ročaj (*ansa bifora*) z ohranjenim delom ostenja (sl. 7: 5). Ročaje, ki jih

Andrea Cardarelli opredeljuje v tip 115 (1983, 96, 100, tav. 20: 115), je bilo do sedaj zaslediti na gradiščih Istre in tržaškega Krasa (sl. 3): Castelliere di Cattinara (Lonza, 1973), Castelliere di Monte Castellier degli Elleri (Usco, 1997, tav. 18: 13), Kaštelir pri Novi vasi/Brtonigla (NHMV, inv. št. 16433), Sv. duh pri Novigradu (Cardarelli, 1983, tav. 16), Beram, grob 85 (Kučar, 1979, t. 10: 9), Monkodonja (Buršič-Matijašič, 1999, t. 20: 348), Vrčin,¹² Limska gradina (Buršič-Matijašič, 1999, 120, t. 14: 260), Nezakcij (Mihovilič, 2001, t. 127: 1–3). Dvojni vodoravni ročaji, nekoliko gracilnejši in z drugače oblikovanim delom ročaja med luknjama, ki bi se lahko glede na območje razprostranjenost imenovali "dalmatinski" tip, so znani iz Kočevja, severne Dalmacije, Like ter z grobišča Osteria dell'Osa v Laciju (sl. 3; Velušček, 1996, 64, sl. 4, t. 35: 16; Turk, 1998, 405).

Ročaji iz jame št. 5415 nad Brežcem, s Kostela nad Kolpo in iz Cerovačke donje spilje so ohranjeni z delom ostenja, ki nakazuje, da gre za velik, morda nizek bikoničen lonec elipsastega oboda.¹³ Medtem ko so ti ročaji v osrednji Italiji pripeti na skledi na nogi (Bietti Sestieri, 1992, 349, tav. 32/106, fig. 3c. 72/13).

Cardarelli uvršča ročaje tipa 115 na podlagi analogij s podobnimi ročaji iz pokrajine Marche v srednji Italiji v zgodnji del pozne bronaste dobe. Na Castelliere di Monte Castellier degli Elleri je bil najden v plasti iz mlajše bronaste dobe (Usco, 1997, 103). Grob 85 iz Berma je poleg dvojnega ročaja vseboval še svaljkasti ročaj, ki je značilen že za mlajšo in pozno bronasto dobo v severni Italiji, znani pa so na območju Caput Adriae in v Dalmaciji (Kučar, 1979, t. 10: 9–10; Rizzetto, 1976, 157, fig. 16: 8).¹⁴ Gradivo iz Cerovačke donje spilje, s tem tudi dvojni vodoravni ročaj, pa v večji meri sodi v zgodnji in morda razviti del zgodnje železne dobe (Drechsler-Bižić, 1970, 103). Skleda z dvojnimi vodoravnimi ročajem iz groba 601 na grobišču Osteria dell'Osa je na podlagi oblike uvrščena v 7. st. pr. n. š. (Bietti Sestieri, 1992, 349).¹⁵

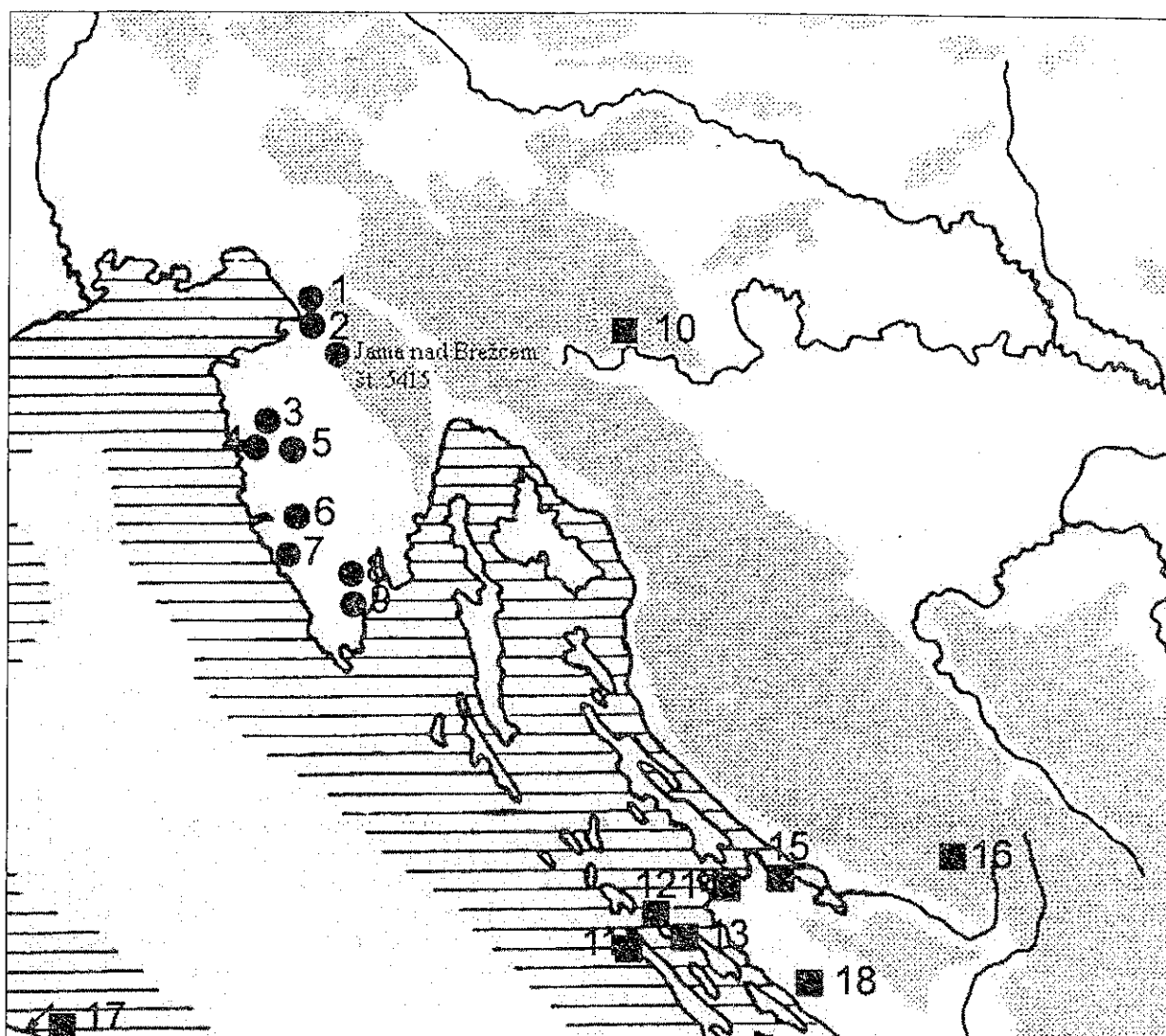
Velik bikonični lonec z dvojnimi horizontalnimi ročajem (sl. 7: 5) v obravnavanem prostoru predstavlja povsem nov element, saj ga ne zasledimo v predhodnem obdobju srednje bronaste dobe, niti med žarnogrobiščnimi elementi, ki v tem času prodirajo iz Podonavja. Gre za posebno obliko posode, ki je verjetno služila določeni uporabi, glede na obmorsko (Cattinara, Monkodonja, Vrčin, Nezakcij) in obrežno (Kostel, Kaštelir/Nova vas, Brtonigla) lokacijo najdišč (sl. 3).

12 Na Vrčinu je bilo odkritih 6 ročajev tega tipa (Buršič-Matijašič, 1999, 120).

13 Popolna rekonstrukcija največjega oboda posode ni možna, saj so vsa ostenja deloma deformirana zaradi oblikovanja ročaja. Približen premer največjega oboda je od 22 do 34 cm. Zaradi debeline ostenja (0,9–1,2 cm) in robustnosti ter izjemne velikosti ročaja (15x5 cm) s precejšnjo gotovostjo lahko domnevamo, da gre za velike lonce.

14 Primerki svaljkastih ročajev so dokumentirani še na Kaštelirju pri Novi vasi (Sakara Sučević, 2004, t. 1: 1–5), v Dalmaciji (Čović, 1983, 238, op. 15).

15 Za podatke o dvojnimi vodoravnimi ročajih se avtorica članka zahvaljuje dr. Petru Turku.

Sl. 3: Razprostranjenost dvojnih vodoravnih ročajev (dopolnjeno po Velušček, 1996, sl. 4): krog-tip 115 po Cardarelli (1983, Tav. 29); kvadrat – "dalmatinski" tip. 1 – Cast. di Cattinara, 2 – Cast. di M. Castellier degli Elleri, 3 – Beram, 4 – Sveti duh, 5 – Kaštelir pri Novi vasi, 6 – Limska gradina, 7 – Monkodonja, 8 – Vrčin, 9 – Nezakcij, 10 – Kostel, 11 – Kruna u Božavi, Dugi otok, 12 – Gračinica, Sestrunj, 13 – Gračina, Sestrunj, 14 – Nin, 15 – Beretinova gradina, 16 – Cerovačka donja spilja, 17 – Osteria dell'Osa, 18 – Vrčevo u Gorici.

Fig. 3: Extent of double horizontal handles (completed as per Velušček, 1996, fig. 4): circle-type 115 as per Cardarelli (1983, table 29); aquare – the so-called "dalmatinski" type 1 – Cast. di Cattinara, 2 – Cast. di M. Castellier degli Elleri, 3 – Beram, 4 – Sveti duh, 5 – Kaštelir pri Novi vasi, 6 – Limska gradina, 7 – Monkodonja, 8 – Vrčin, 9 – Nezakcij, 10 – Kostel, 11 – Kruna u Božavi, Dugi otok, 12 – Gračinica, Sestrunj, 13 – Gračina, Sestrunj, 14 – Nin, 15 – Beretinova gradina, 16 – Cerovačka donja spilja, 17 – Osteria dell'Osa, 18 – Vrčevo u Gorici.

V zgodnjo ali razvito železno dobo sodijo lonci z izvihanim ustjem in žlebom za pokrov na notranji strani (sl. 4: 8). Pogosti so na istrskem polotoku¹⁶ ter na

tržaškem Krasu, kjer se pojavljajo že v zgodnji železni dobi.¹⁷ V Furlaniji pa jih poznamo iz časa 5.–4. stol. pr. n. št.¹⁸

16 Kaštelir pri Novi vasi (Šakara Sučević, 2004, t. 27: 492, 493); Nezakcij, severna bazilika (Mihovilič, 1984–85, 10, t. 3: 14); Srmin (Svetličič, 1997, t. 27: 23); Jelarji (Borgna, 1997, 108, 111, tav. 21: 6).

17 Na gradišču C. Marchesetti pri Slivnem se pojavi že v 9. stol. pr. n. št. (Rigonat, 1997–98, IV-2).

18 Santa Rufina (Palse di Porcia) (Pettarin et al., 1996, 357, fig. 9: 21).

V rimsko obdobje je uvrščen odlomek oljenke (sl. 7: 3), odlomek ostenja lonca, okrašen v tehniki metliččenja (sl. 7: 4) in železni žebli (sl. 7: 1–2).

Oljenka sodi med oljenke afriške *terre sigillate* tipa VIII A2b, ki so razprostranjene v Alžiriji, v Egiptu, v Italiji (predvsem na otokih) in v Tuniziji, kjer sodijo v tretjo četrtino 4. stol. Italijanske emisije v Kartagini pa so datirane v 5. stoletje. V Sloveniji se ta tip pojavlja v emonskem starokrščanskem centru (Plesničar-Gec, 1983, 66s, t. 33: 11; 37: 3; 42: 3); v Predjami (Korošec, 1956, t. 15: 2) ter na Hrušici (Ulbert, 1981, 91s, taf. 44: 10–11), kjer so opredeljene v 4. stoletje.

Odlomek grobozrnate keramike (sl. 7: 4) je zaradi slabe ohranjenosti kronološko težko opredeliti. Železni žebli rimske vrste (sl. 7: 1–2), ki se običajno nahajajo v grobovih in na naselbinah, datacijsko niso občutljivi (Plesničar-Gec, 1983, t. 1: 6–7; 2: 2; 5: 5–6, 14–27; 6: 13–16; 7: 1–8, 16–27).

Gradivo iz Jame nad Brežcem št. 5415 vsebuje za istrska in kraška najdišča dokaj značilne keramične oblike, ki povezujejo ta prostor v različnih obdobjih s širšim področjem vzhodne Jadranske obale, Podonavja in severne Italije.

ARCHAEOLOGICAL MATERIAL FROM JAMA ABOVE BREŽEC NO. 5415 NEAR PODGORJE (MUNICIPALITY OF KOPER)

Maša SAKARA SUČEVIĆ

University of Primorska, Science and Research Centre of Koper, SI-6000 Koper, Gatibaldijeva 1
e-mail: masa.sakara@zrs-kp.si

SUMMARY

The article deals with a distribution of exhibits, mostly ceramicware, recovered from the no. 5415 cave above Brežec, which contains archaeological material from the period extending from the early Bronze Age to the Roman Era. Jama no. 5415 is part of a network of caves in the area extending from Bržanija to Kraški rob, where many archaeological finds have proven that man inhabited this region during various specific historical periods. The exhibits, lacking a context of their own, have been classified by means of comparison with more clearly defined material recovered from caves and castellieri in the Trieste area, the main Karst and Istrian areas and other regions. The majority of shards are typical of "Castellier" pottery, which characterized the historical periods between the end of the early Bronze Age and the beginning of the Iron Age. Only a few artifacts found belong to the late Roman period.

Key words: archaeological artefacts from the cave, random findings, the Bronze Age, the Iron Age, the Roman Era, double horizontal handle (the so-called *ansa bifora*)

KATALOG

Pri opisu keramičnega gradiva se je avtorica posluževala priročnika Milene Horvat (1999). Barve površine in primesi v lončarski masi je določila s prostim očesom.

Glajena površina: mokro površino keramičnega predmeta so pred sušenjem "brisali" brez uporabe vode.

Na površini so vidne smeri "brisanja". Površina je groba.

Brisana površina: mokro površino predmeta so pred sušenjem brisali s pomočjo vode. Opazne so sledi zagladitve z orodjem. Površina je gladka.

Polirana površina: poltrdo (delno sušeno) površino so enakomerno zagladili, spolirali z gladkim ravnim predmetom. Površina je spolirana, to je sijajna (Horvat 1999, 25).

Grobozrnato glino sestavljajo glineni kosci, vidni s prostim očesom, in primesi, večje od 0,5 milimetrov. Visoka koncentracija primesi je posebej označena. Drobnozrnata glina je bolje prečiščena, glineni kosci niso vidni s prostim očesom, primesi so manjše od 0,5 milimetra. Finozrnata glina je dobro prečiščena lončarska masa brez primesi.

Rdu: premer rekonstruiranega ustja; Rdo: premer rekonstruiranega oboda; Rdn: premer rekonstruirane noge; Rdd: premer rekonstruiranega dna.

Vsi predmeti se hranijo v depoju Pokrajinskega muzeja Koper brez inventarnih števil.

Sl. 4: 1

Odlomek izvihanega ustja velikega lonca. Groba brisana površina temno rjave barve. Na notranji strani je izdelana ravna faseta. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih drobnih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 45x10 mm. Rdu: 334 mm.

Sl. 4: 2

Odlomek izvihanega ustja velikega lonca. Groba brisana površina temno rjave barve. Na notranji strani ustja sta izdelani dve široki ravni fasti. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih drobnih delcev kalcita. Ohr. vel.: 47 x 16 mm. Rdu: 271 mm.

Sl. 4: 3

Odlomek izvihanega ustja lonca. Glajena površina rdeče barve. Izdelan iz grobozrnate gline z velikimi koščki kalcita in drobnimi koščki kremenca. Ohr. vel.: 47 x 13 mm. Rdu: 168 mm.

Sl. 4: 4

Odlomek ustja posode. Brisana površina temno sive barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo kremenca. Ohr. vel.: 19x7 mm. Rdu: 108 mm.

Sl. 4: 5

Odlomek izvihanega ustja lonca. Brisana površina temno sive barve. Na notranji strani sta ohranjeni dve ravni faseti. Izdelan iz grobozrnate gline z redkimi večjimi kosi kalcita.

Ohr. vel.: 37 x 39 x 8 mm.

Sl. 4: 6

Odlomek izvihanega ustja lonca. Glajena površina temno sive barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih drobnih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 60 x 35 x 10 mm.

Sl. 4: 7

Odlomek izvihanega ustja lonca. Brisana površina svetlo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo velikih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 41 x 22 x 12 mm.

Sl. 4: 8

Odlomek izvihanega ustja lonca. Groba glajena površina svetlo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih drobnih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 79 x 44 x 15 mm.

Sl. 5: 1

Odlomek ustja z ostenjem lonca. Glajena groba površina rdeče barve. Na zunanji strani so vidni sledovi barve (?). Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih velikih koščkov kalcita. Ohr. vel. 75 x 10 mm. Rdu: 230 mm.

Sl. 5: 2

Odlomek izvihanega ustja lonca. Brisana površina temno rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo velikih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 62 x 39 x 13 mm.

Sl. 5: 3

Odlomek ustja sklede. Glajena površina temno sive barve. Izdelan iz drobnnozrnate gline s primesjo kremenca. Ohr. vel.: 54 x 7 mm. Rdu: 168 mm.

Sl. 5: 4

Odlomek ustja lonca. Brisana površina temno rjave barve. Izdelan iz drobnnozrnate gline s primesjo malih koščkov kalcita in kremenca. Ohr. vel.: 43 x 8 mm. Rdu: 150 mm.

Sl. 5: 5

Odlomek ustja večjega lonca. Brisana površina svetlo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih velikih koščkov kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 75 x 92 x 17 mm.

Sl. 5: 6

Odlomek ustja lonca. Brisana površina sive barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo manjših koščkov kremenca. Ohr. vel.: 48 x 50 x 7 mm.

Sl. 5: 7

Odlomek izvihanega ustja sklede z nakazanim ročajem. Brisana površina sivo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih večjih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 60 x 55 x 12 mm.

Sl. 5: 8

Odlomek ustja lonca. Brisana površina rdeče barve, znotraj pa temno sive. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo večjih koščkov kalcita in pogostih manjših koščkov kremenca. Ohr. vel.: 40 x 34 x 11 mm.

Sl. 5: 9

Odlomek vratu posode. Groba brisana površina temno rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo večjih koščkov kalcita. Ohr. vel. 33 x 11 mm. Rdo: 126 mm.

Sl. 5: 10

Odlomek izvihanega ustja posode. Glajena površina svetlo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo velikih koščkov kremenca. Ohr. vel.: 33 x 34 x 9 mm.

Sl. 5: 11

Odlomek dna lonca. Glajena groba površina rjavo sive barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih velikih koščkov kalcita in kremenca. Ohr. vel.: 85 x 31 x 12 mm. Rdd: 88 mm.

Sl. 5: 12

Odlomek noge posode. Glajena površina temno sive barve, znotraj pa svetlo rdeče. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo velikih koščkov kremenca. Ohr. vel.: 29 x 11 mm. Rdn: 40 mm.

Sl. 6: 1

Odlomek ostenja globoke skledé s klekom. Glajena groba površina rdečkasto sive barve. Pod klekom je okras izdelan v tehniki vtiskovanja nohtov. Izdelana iz grobozrnate gline s primesjo večjih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 68 x 13 mm. Rdo: 87 mm.

Sl. 6: 2

Odlomek ostenja globoke skledé. Polirana površina temno sivo rjave barve. Na ramenu je okras izdelan v tehniki vrezovanja širokih kanelur. Izdelan iz drobozrnate gline s primesjo drobnih redkih koščkov kalcita. Ohr. vel. 60 x 7 mm. Rdo: 80 mm.

Sl. 6: 3

Tunelasti ročaj. Brisana površina svetlo rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo redkih velikih in malih koščkov kalcita. Ohr. vel.: 63 x 87 x 12 mm.

Sl. 6: 4

Odlomek ostenja lonca. Groba brisana površina temno sive in črne barve (lisasta), znotraj pa temno rdeče. Na ostenje je pritrjeno navpično plastično rebro. Izdelan iz grobozrnate gline z redkimi velikimi koščki kremenca. Ohr. vel.: 83 x 90 x 8 mm.

Sl. 6: 5

Odlomek ostenja posode. Brisana površina rdeče in rjave barve (lisasta). Okras je izdelan v tehniki apliciranja plastične bunke in vrezovanja koncentričnih širokih kanelur. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 67 x 111 x 14 mm.

Sl. 6: 6

Odlomek ostenja posode. Brisana površina rjave barve. Okras je izdelan v tehniki vrezovanja širokih kane-

lur. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 46 x 54 x 10 mm.

Sl. 6: 7

Odlomek ostenja posode. Brisana površina rdečkasto rjave barve, znotraj pa črna. Okras je izdelan v tehniki vrezovanja širokih kanelur. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo kalcita in kremenca. Ohr. vel.: 73 x 63 x 11 mm.

Sl. 6: 8

Odlomek ostenja posode. Brisana površina rjave barve. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo manjših koščkov kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 39 x 30 x 9 mm.

Sl. 6: 9

Odlomek ostenja posode. Brisana površina temno sive barve. Okras izdelan v tehniki vrezovanja globokih kanelur. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo veliko kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 53 x 59 x 8 mm.

Sl. 6: 10

Odlomek ostenja posode. Brisana površina temno sive barve. Okras je izdelan v tehniki vrezovanja širokih kanelur. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo večjih koščkov kremenca in kalcita. Ohr. vel.: 44 x 47 x 12 mm.

Sl. 7: 1

Železni žebelj s pravokotnim presekom igle in ploščato glavico. Vel.: 63 x 16 x 8 mm.

Sl. 7: 2

Železni žebelj z ovalnim presekom igle in stožčasto glavico. Vel.: 88 x 16 x 8 mm.

Sl. 7: 3

Odlomek oljenke. Brisana površina svetlo rdeče barve. Na robu je okras izveden v tehniki vrezovanja kanelur. Izdelan je iz finozrnate gline s primesjo redkih majhnih koščkov kalcita in sljude. Ohr. vel.: 31 x 31 x 5 mm.

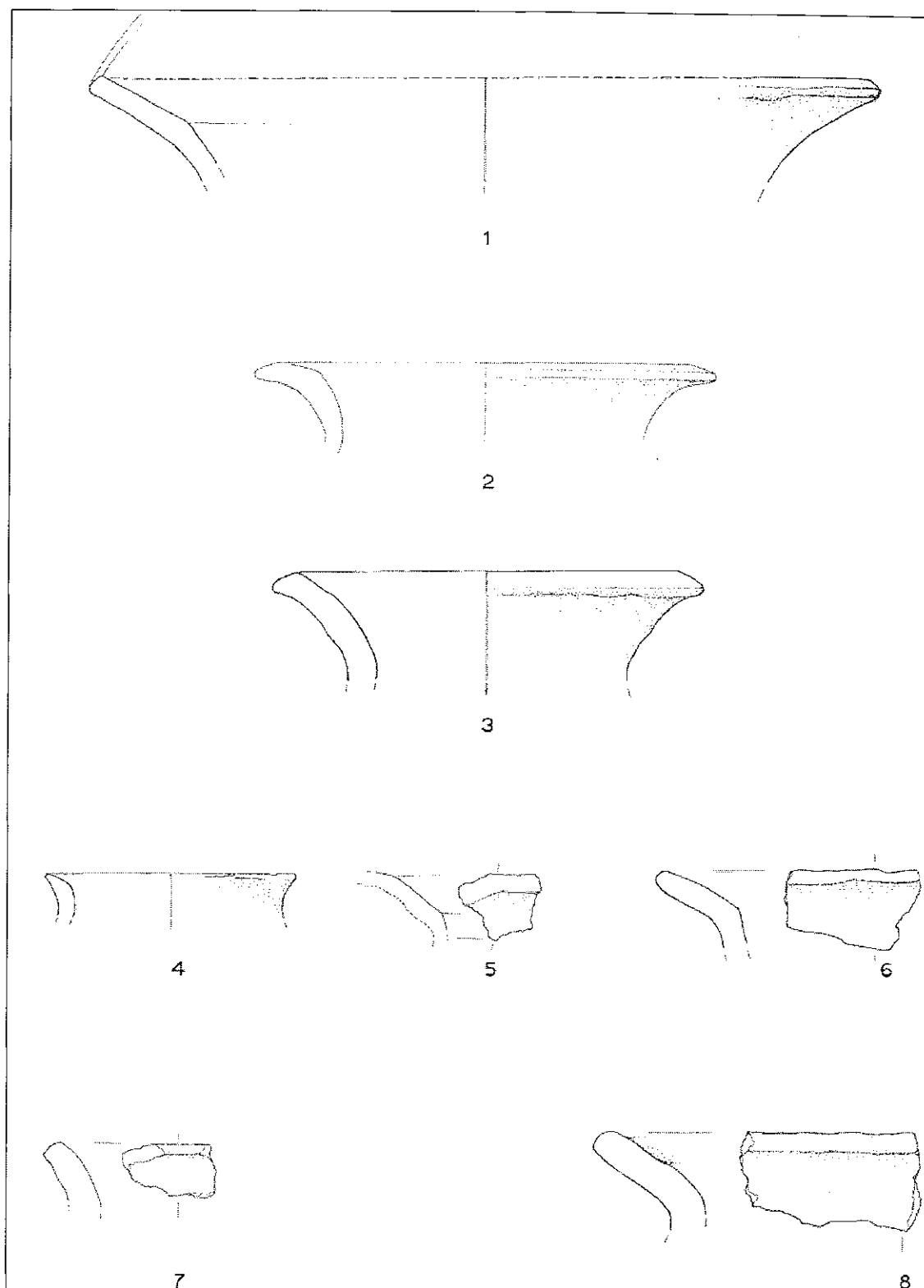
Sl. 7: 4

Odlomek ostenja lonca. Zaglajena površina temno sive barve. Okras je izveden v tehniki metličenja. Izdelan iz grobozrnate gline s primesjo veliko drobnih koščkov kremenca in sljude. Ohr. vel.: 32 x 34 x 4 mm.

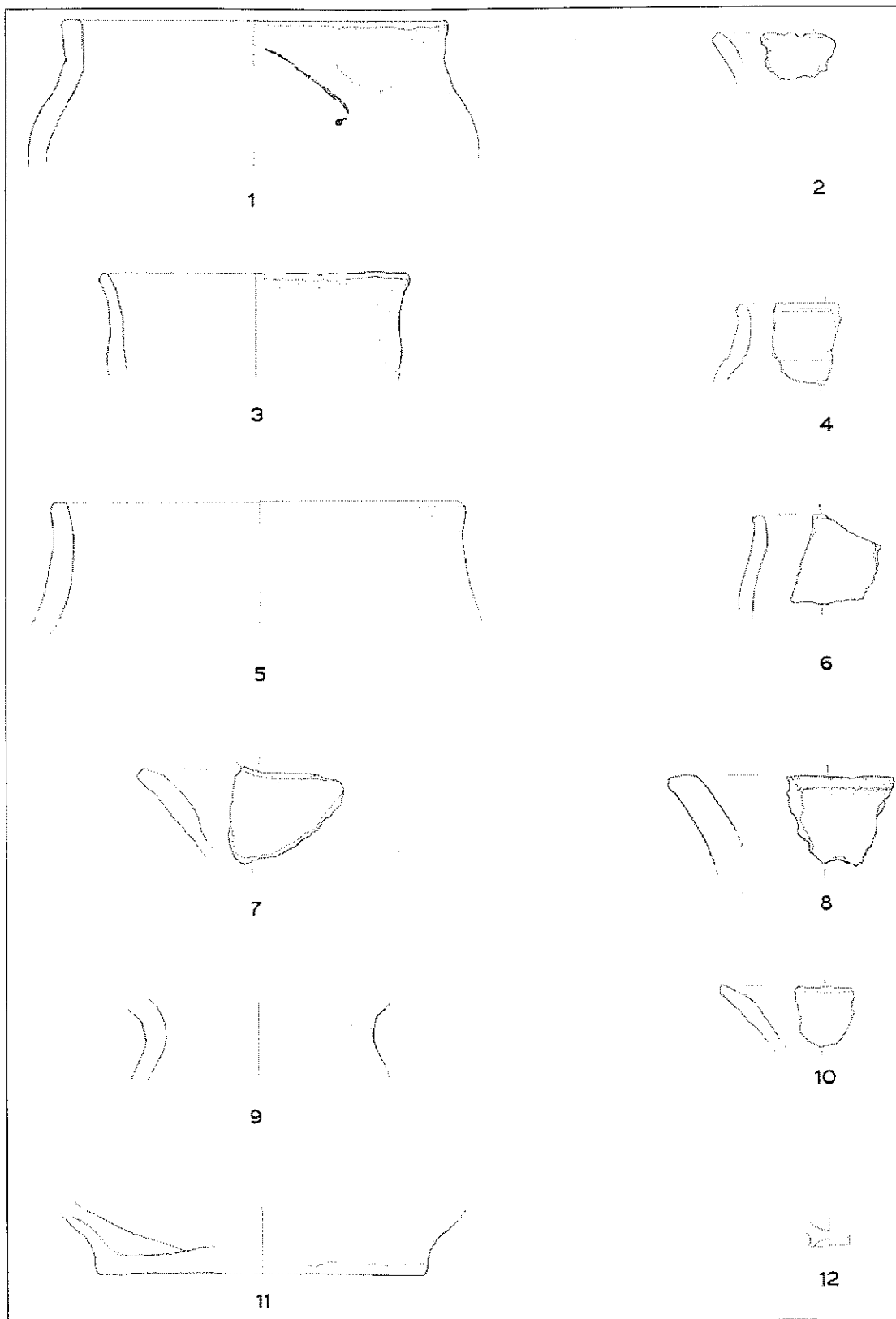
Sl. 7: 5

Odlomek dvojnega vodoravnega ročaja z delom ostenja velike posode. Ohr. vel.: 176 x 100 x 11 mm.

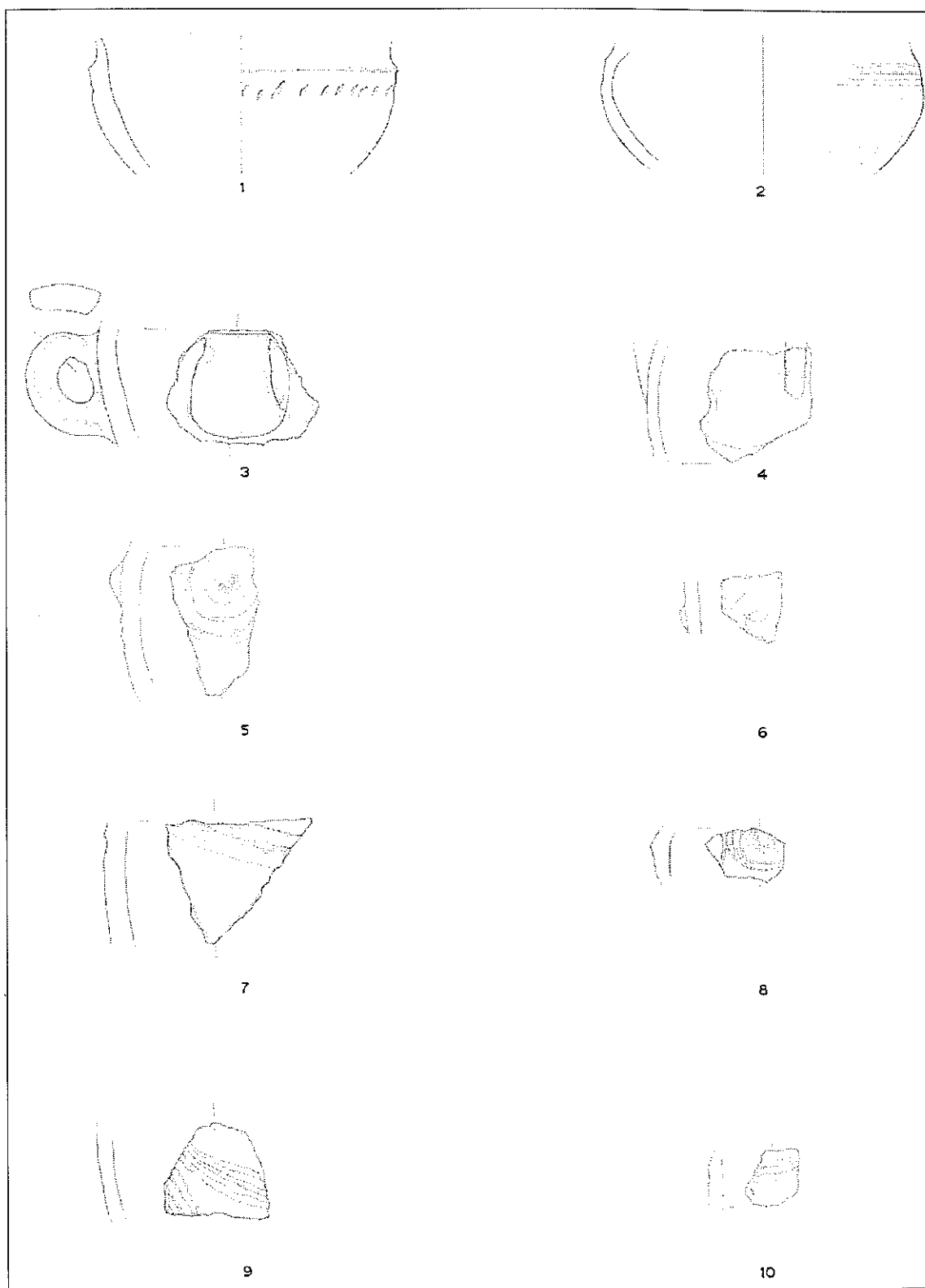

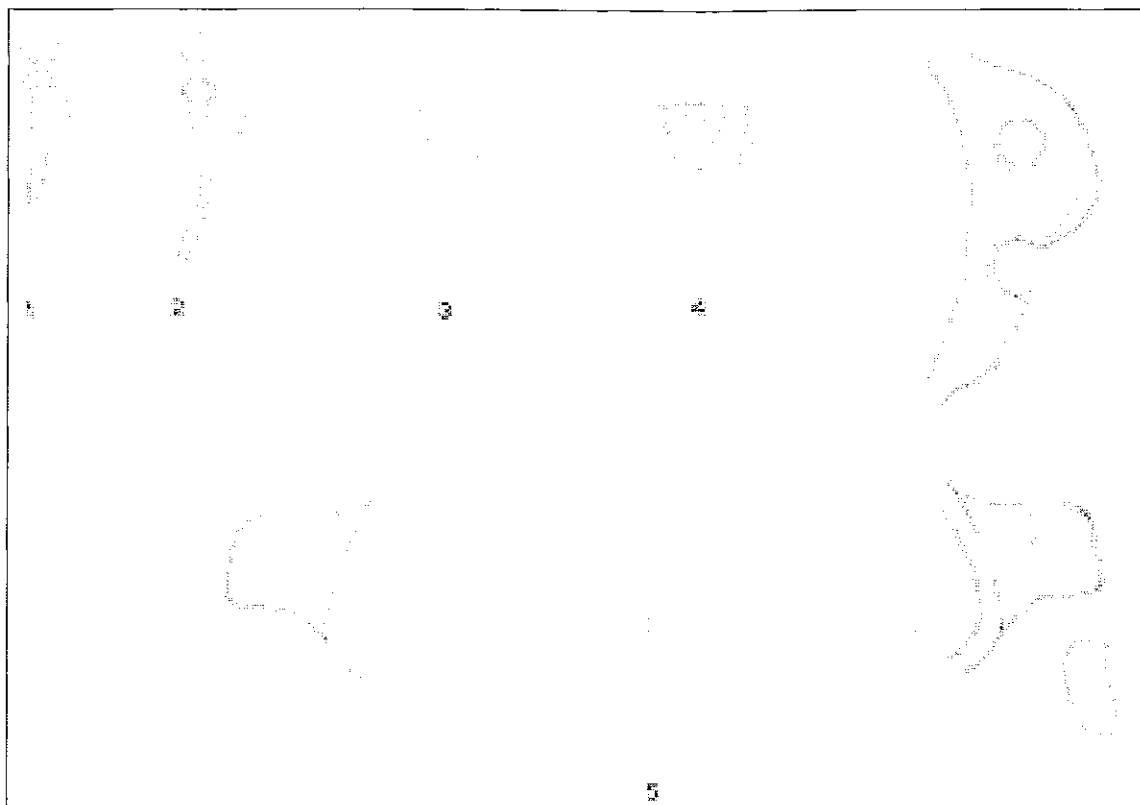
Sl. 4: Jama nad Brežcem št. 5415; vse keramika, M 1:3.
Fig. 4: Jama above Brežec no. 5415; all ceramics, M 1:3.

*Sl. 5: Jama pod Brežcem št. 5415; vse keramika, M 1:3.
Fig. 5: Jama above Brežec no. 5415; all ceramics, M 1:3.*

*Sl. 6: Jama nad Brežcem št. 5415; vse keramika, M 1:3.
Fig. 4: Jama above Brežec no. 5415; all ceramics, M 1:3.*

Sl. 7: Jama nad Brežcem št. 5415; 1–2 železo, ostalo keramika, M 1:3.
Fig. 7: Jama above Brežec no. 5415; 1–2 iron, other ceramics, M 1:3.

LITERATURA

ANSL (1975): Arheološka najdišča Slovenije. Ljubljana.

Bagolan, M., Leonardi, G. (1998): Montebello Vicentino e la facies culturale veneta nel tardo Bronzo. *Archeoalp-Archeologia delle Alpi*, 5. Trento, 231–258.

Batović, Š. (1970): Istraživanje Liburnskog naselja u Ninu 1969. godine. *Diadora*, 5. Zadar, 33–70.

Benac, A. (1959): Slavonska i ilirska kultura na prehistoriskoj gradini Zecovi kod Prijedora. *Glasnik zemaljskog muzeja*, 14. Sarajevo, 13–51.

Bietti Sestieri, A. M. (1992): La necropoli Laziale di Osteria dell'Osa. *Soprintendenza archeologica di Roma*, 1. Roma, Quasar Roma.

Bernabò Brea, M., Cardarelli, A. (1997): Le terramare nel tempo. *Le Terramare, La più antica civiltà Padana*. Modena, 15. 3.–1. 6. 1997, 295–594.

Buršič-Matijašič, K. (1999): Gradina Monkodonja. *Katalog i monografija*, 9. Pula, AMI.

Cardarelli, A. (1983): Castellieri nel Carso e nell'Istria: cronologia degli insediamenti tra media età del bronzo e prima età del ferro. *Preistoria del Caput Adriae*. Trst, 87–112.

Čović, B. (1979): Kneževski grobovi glasináčkog područja. Beograd, Naučni skup.

Drechsler-Bižić, R. (1970): Cerovačka donja spilja (izkopavanja 1967. godine). *VAMZ*, 3. ser., 4. Zagreb, 93–104.

Dular, J. (1982): Halštatska keramika v Sloveniji. Prispevek k proučevanju halštatske grobne keramike in lončarstva na Dolenjskem. *Dela*, 23. Ljubljana, SAZU, Inštitut za arheologijo, 12.

Dular, J. et al. (1991): Utrjena prazgodovinska naselja v Mirenski in Temeniški dolini. *Arheološki vestnik*, 42. Ljubljana, 65–203.

Gabrovec, S. (1973): Začetek halštatskega obdobja v Sloveniji. *Arheološki vestnik*, 24. Ljubljana.

- Gabrovec, S. (1989):** Bronasta doba v Sloveniji – stanje raziskav in problemi. *Arheološki vestnik*, 39–40. Ljubljana, 115–126.
- Gabrovec, S., Mihovilić, K. (1987):** Istarska grupa. Praistorija jugoslavenskih zemalja, željezno doba. Sarajevo, 293–338.
- Gilli, E., Montagnari-Kokelj, E. (1993):** La Grotta dei Ciclami nel Carso Triestino (materiali degli scavi 1959–1961). *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, VII. Trst, 65–162.
- Gilli, E., Montagnari-Kokelj, E. (1994):** La Grotta delle Gallerie nel Carso Triestino. *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, VIII. Trst, 121–194.
- Govedarica, B. (1982):** Prilozi kulturnoj stratigrafiji praistorijskih gradinskih naselja u jugozapadnoj Bosni. *Godišnjak*, kn. 20, CBI kn. 18. *Djela Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine*. Sarajevo, 111–188.
- Govedarica, B. (1988–89):** O kulturnom i hronološkom položaju nalaza ljubljanske kulture na jadranskom području. *Arheološki vestnik*, 39–40. Ljubljana, 401–412.
- Guštin, M. (1976):** Libna. Brežice, Posavski muzej Brežice, 3.
- Hänsel, B. et al. (1999):** Monkodonja–utvrđeno protourbano naselje starijeg i srednjeg brončanog doba kod Rovinja u Istri. *Histria Archaeologica*, 1997, 28. Pula, 37–109.
- Horvat, M. (1999):** Keramika: tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Kučar, V. (1979):** Prahistorijska nekropola Beram. *Histria Archaeologica*, 10/1. Pula, 100–150.
- Korošec, J. (1956):** Arheološke ostaline v Predjami. *Dela SAZU* 1, 4/1. Ljubljana.
- Leben, F. (1967):** Stratigrafija in časovna uvrstitev jamskih najdb na Tržaškem Krasu. *Arheološki vestnik*, 18. Ljubljana, 43–110.
- Leben, F. (1970):** Značilnosti in pomen nekaterih arheoloških jamskih najdišč na področju jugovzhodnih Alp. *Adriatica praehistorica et antiqua*. Zagreb, 409–433.
- Leben, F. (1971):** Arheološko vrednotenje jamskih najdb na Slovenskem Krasu. *Naše jame*, 12 (1970). Ljubljana, 63–72.
- Leben, F. (1974):** Jamska arheologija matičnega krasa. *Acta carsologica*, 6/17. Ljubljana, 24–256.
- Leben, F. (1991):** Veliki zjot, bakreno in bronastodobno jamsko bivališče v Beli krajini. Poročila o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji, 19. Ljubljana, 169–193.
- Lonza, B. (1973):** Il villaggio protoveneto presso Cattinara e guida alla preistoria di Trieste. Trieste.
- Lonza, B. (1973–74):** La ripresa degli scavi nella grotta Cotariva sul Carso Triestino. *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, II. Trieste, 69–81.
- Lonza, B. (1977):** Appunti sui castellieri dell'Istria e della provincia di Trieste. *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, II. Trieste.
- Marić, Z. (1964):** Donja dolina. *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*, 19. Sarajevo.
- Maselli Scotti, F. (1978–81):** Il bronzo finale e il primo ferro a Cattinara. *Atti dei Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste*, 12/1. Trieste, 133–160.
- Maselli Scotti, F., Paronuzzi, P. (1983):** Abitato proto-storico di Duino Scavi 1983. *Preistoria del Caput Adriae*, convegno di Studi. Trieste, Sala degli Stemmi del Castello di S. Giusto 19–20 novembre 1983. Trieste, 148–160.
- Mihovilić, K. (1972):** Nekropola gradine iznad Limskog kanala. *Histria Archaeologica*, 3/2. Pula, 7–67.
- Mihovilić, K. (1984–85):** Rezultati sondažnog istraživanja u sjevernoj bazilici u Nezakciju (1977. godine). *Histria Archaeologica*, 15–16. Pula, 5–29.
- Mihovilić, K. (1997):** Fortifikacija gradine Gradac-Turan iznad Koromačna. *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 18/1997. Zagreb, 39–59.
- Mihovilić, K. (2000):** Starije željezno doba Istre. *Doktorska disertacija*. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo.
- Mihovilić, K. (2001):** Nesactium. Pula, Monografije i katalogi, 11.
- Mizzan, S. (1997):** L'età dei castellieri. *Muggia, Il civico museo archeologico di Muggia*, 39–43.
- Müller-Karpe, H. (1959):** Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen. *Römisch Germanische Forschungen*, 22. Berlin.
- Montagnari Kokelj, E. (1996):** La necropoli di S. Barbara presso il Castelliere di Monte Castellier degli Elleri (Muggia – Trieste). *Aquileia Nostra*, 67. Aquileia, 9–26.
- Montagnari Kokelj, E., Crismani, A. (1997):** La Grotta del Mitreo nel Carso Triestino. *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, 10 (1996). Trieste, 7–98.
- NHWM – Naturhistorisches Museum Wien.**
- Osmuk, N. (1979):** Gradišče Mojbrma. *Varstvo spomenikov*, 22. Ljubljana, 278.
- Padova Praeromana (1976):** Padova praeromana. *Katalog razstave*. Padova.
- Pettarin, S. et al. (1996):** Materiali preistorici e proto-storici da San Tomè di Dardago (Budoia – Pordenone). *Atti della Società per la Preistoria e Protostoria della regione Friuli – Venezia Giulia*, 10 (1996). Trieste, 151–196.
- Plesničar-Gec, L. (1983):** Starokrščanski center v Emoni. *Katalogi in monografije*, 21. Ljubljana, Narodni muzej.
- Pogačnik, A. (2000):** Tolminsko grobišče. *Diplomska naloga*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo.
- Rigonat, M. C. (1997–98):** La ceramica dell'età del Ferro nel Castelliere C. Marchesetti presso Slivia. *Diplomska naloga*. Università degli studi di Trieste, Facoltà di let-

tere e filosofia, Dipartimento di scienze dell'Antichità. Trieste.

Sakara Sučević, M. (2004): Kaštelir. Prazgodovinska naselbina pri Brtonigli. *Annales mediterranea*. Koper, Univerza na primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Inštitut za dediščino Sredozemlja (v tisku).

Sancin, S. (1984): Zapisnik jamarskega odseka SPD. Trst, 7. 4. 1984 (neobjavljeno gradivo).

Stacul, G. (1972): Il Castelliere C. Marchesetti presso Slivia, nel Carso triestino. *Rivista di Scienze preistoriche*, 27/1. Firenze, 145–162.

Stare, F. (1954): Ilirske najdbe železne dobe v Ljubljani. Dela 9. Ljubljana, SAZU, Sekcija za arheologijo, 7.

Stokin, M. (1997): Razširjenost arheoloških najdišč v zaledju Sermina. Seznam najdišč. V: Horvat, J.: Sermin. Opera Instituti Archaeologici Sloveniae, 3. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Štibernik, G. (1999): Arheološka izkopavanja na Libni 1993. Diplomaska naloga. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo.

Svetličič, V. (1997): Drobne najdbe. V: Horvat, J.: Sermin. Opera Instituti Archaeologici Sloveniae, 3. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Svoljšak, D. (1974): Tolmin, La necropole de l'âge du fer ancien. Beograd, *Inventaria Archaeologica Iugoslavica*, 18.

Turk, P. (1998): La necropoli Laziale di Osteria dell'Osa (prikaz). *Arheološki vestnik*, 49. Ljubljana, 403–405.

Ulbert, T. (1981): Ad Pirum (Hrušica), Spätromische Passbefestigung in den Julischen Alpen, Der deutsche Beitrag zu den slowenisch-deutschen Grabungen 1971–1973. München, *Münchener Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte*, 31.

Usco, P. (1997): Catalogo, Età del bronzo recente. Muggia, Il civico museo archeologico di Muggia.

Velušček A. (1996): Kostel, prazgodovinska naselbina. *Arheološki vestnik*, 47. Ljubljana, 44–142.

Vitri, S. et al. (1991): Udine dall'età del bronzo ad età altomedievale. *Preistoria e protostoria dell'alto Adriatico*. Udine, *Attnichità Altoadriatiche*, 37.

Vitri, S., Steffé De Piero, G. (1977): Materiali sporadici e privi di riscontro. La necropoli di Brežec presso S. Canziano del Carso. Trieste, 119–124.

Župančič, M. (1990): Arheološka podoba Brega s Kraškimi robom. *Kraški rob in Bržanija*. Obratovalnica IMO, Turistično Posredovanje – Skupščina občine. Koper, 19–26.